

Nyhedsbrev December 2023

LILLESKOLERNES
SAMMENSLUTNING

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
20. december 2023

Indhold

- 1 Et ord fra bestyrelsen:
om PISA, politik og lilleskoler*
- 2 Voksne kan ikke (altid) løse
børns problemer i skolelivet*
- 3 Analogisering/digitalisering
af skolen*
- 6 Husk og god jul*

Et ord fra bestyrelsen: om PISA, politik og lilleskoler

Kære medlemsskoler,

Også i dette kalenderår har den danske grundskole været omdrejningspunkt for debat og politiske udspil. Reformkommissionen kom med sit andet udspil i maj måned, i oktober lancerede regeringen sit 35-punkts udspil på folkeskoleområdet, og her i december landede så den seneste PISA-undersøgelse.

Det er vi i selvfølgelig alt sammen optaget af i bestyrelsen. Tiltag rettet mod folkeskolen er også relevante for os og *lilleskolerne*, da det jo er hvad der almindeligvis kræves af undervisningen i folkeskolen, at vi i de frie grundskoler skal stå mål med. Det er også relevant fordi politiske tiltag markerer og sender nogle signaler om, hvad det er for forståelser af skolens form og indhold der er fremherskende.

Udefra set kan det se ud som om der er et stort og stærkt fokus på børn og unge i skolen, men spørgsmålet er, om ikke der i højere grad er tale om, at alle de aktuelle politiske initiativer, tiltag og undersøgelser tager fokus væk fra det pædagogiske arbejde med børn og unge i skolen. Målet med skolen peges hele tiden ud af skolen – ud på arbejdsmarkedet. Vi mangler borgere med en erhvervsfaglig uddannelse, så der skal mere praksisfaglighed ind i skolen. Vi skal øge beskæftigelsen og produktiviteten, så derfor foreslås det at sløjfe 10. klasse.

Der sker noget med samtalen om skolen og vores forventninger til den, når dens primære formål bliver at kvalificere til arbejdsmarkedet. Der er perspektiver og praksis der trænges i baggrunden (eller defensiven). 20 år med OECD's PISA-undersøgelser har udgrænset alle andre diskussioner om og af folkeskolen/grundskolen, og de seneste ti års intense fokus på læringsmål og læringsmålsstyret undervisning er det slående og stadigt stående bevis på et politisk ønske om at adressere alle PISA-udfordringerne – *i ét hug*.

Det ser imidlertid ud til, at der aktuelt er en vis selverkendelse hos både statsministeren og undervisningsministeren: Folkeskolereformen 2014 har slået fejl, vi må gøre noget andet – gå en anden vej. Det er positivt at konstatere, at der blæser nye vinde, og at man blandt andet ønsker at begrænse antallet af mål og revidere de eksisterende

Lilleskolernes Sammenslutning

Schillerhuset, Nannasgade 28, 2200 København N
Tlf. 6914 9664, www.lilleskolerne.dk, post@lilleskolerne.dk

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
20. december 2023

de læreplaner i folkeskolen. Læreplaner som *lilleskoler* skal stå mål med, hvis vi har egne formulerede undervisningsplaner, eller følge hvis vi ikke har. For at give *lilleskolerne* plads til den lokalt forankrede pædagogiske debat og de lidt friere didaktiske samtaler, sætter vi i bestyrelsen stor pris på det igangværende projekt med Keld Skovmand om at udvikle egne formålsforankrede undervisningsplaner i dansk, engelsk, matematik og naturfag. Tak for opbakning hertil og tak til de skoler og lærere der har haft mulighed for at deltage og bidrage med ideer og perspektiver ind i dette arbejde.

Vi håber og vil arbejde for, at de nye politiske vinde kan føre til, at vi kan få nogle fornyede – og måske endda fornyende – diskussioner af, hvad det er vi vil med skolen og med fagene. I lyset af de aktuelle PISA-undersøgelser kunne et sted at starte disse diskussioner være, at man fra politisk hold beslutter at ophøre med at deltage i PISA-testene. Som tidligere lektor på Århus Universitet, Thomas Aastrup Rømer skrev i et opslag på Facebook, så bidrager PISA alene til, at de nationale systemer bliver stressede og glemsomme. Kan nogen længere huske den skole der tager tid, ikke kan/skal løse alle problemer og prioriterer en pædagogisk praksis – en undervisning og opdragelse – hvor eleverne bliver i stand til at gå verden åbent, nysgerrigt og kritisk i møde og på den vis kan fungere som borgere i et demokratisk samfund?

Fremfor at jage PISA-resultater bør vi give plads til (og revitalisere) en pædagogisk praksis, der tager denne større opgave på sig, nemlig at danne ramme om myndiggørelsen af eleverne og opdrage og undervise dem til et fælles demokratisk samfundsliv. Det ligger i øvrigt også helt i tråd med det formålsarbejde, som vi i bestyrelsen er i gang med. Et arbejde som vi ser frem til at dele med jer i det nye år, og derved få mange nuancer med i, så retningen på bestyrelsens og sekretariatets arbejde matcher det vi ønsker på tværs af skolerne.

Illustrationer fra Aasskriftet 2022

Skolen er en kulturbærende og -skabende samfundsinstitution, der giver nye generationer en fortrolighed med den kultur og det samfund, de engang skal bidrage til at forny. Det er ikke nogen nem opgave, men det er den opgave vi er samlet om i lilleskolerne og som grundlæggende forudsætter, at der er frihed til skolen og skolens ansatte; frihed til at indrette sig og arbejde med afsæt i skolens formål; frihed til at styre skolen efter det indhold, vi ønsker eleverne skal møde og indgå i.

Vi ser frem til at fortsætte vores arbejde i det nye år.

Og med det vil vi i Lilleskolernes Sammenslutning gerne ønske jer alle en glædelig jul, en god ferie og et godt nytår.

Nicolai Lange,
Forperson i Lilleskolernes Sammenslutning

Lilleskolernes Sammenslutning

Schillerhuset, Nannasgade 28, 2200 København N
Tlf. 6914 9664, www.lilleskolerne.dk, post@lilleskolerne.dk

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
20. december 2023

Voksne kan ikke (altid) løse børns problemer i skolelivet

Afgående rektor på Københavns Professionshøjskole, Stefan Hermann, udtalte i et *afskedsinterview* i Skolemonitor, at skolen kan løse mange problemer, ikke mindst forløse de fineste idealer, vi har i det her samfund om åndsfrihed og demokrati og så videre. Men det er også klart, fortsatte han, at hvis en skole skal være en skole, så er der noget, der ikke er skole. Det kan lyde både banalt og oplagt, men det at sætte grænser for skolen er ikke givet; hvor skal de sættes, hvem sætter dem og hvordan skaber man forståelse og følgeskab om grænserne mellem skole og hjem, forældrene og skolens ansatte, mv.?

Hvad er det for et fællesskab vi inviterer ind i, når vi laver skoler? Hvad er gældende hos os, på vores skole? Hvad er det børn og voksne skal indrette sig efter? Hvad er det der har mere gyldighed end noget andet? Alt kan jo ikke være lige gyldigt uden at alt så bliver ligegyldigt.

Hermann havde i denne forbindelse, i samme interview, den pointe, at skolen imploderer, den synker under sin egen vægt, hvis alt skal være pædagogisk relevant. Så opløser pædagogikken og didaktikken sig selv.

Den aktuelle trivselskrise er et godt eksempel på dette. Hvor hører den til hende? Hvad er det for forestillinger om trivsel og mistrivsel, der vandrer ind på skolerne; ind i det pædagogiske arbejde med skolens børn og unge? Det har vi arbejdet med i forskellige sammenhænge i Lilleskolernes Sammenslutning i årets løb, senest til vores årlige *Specialpædagogiske træf*. Her stillede vi netop skarpt på trivselsbegrebets opkomst, udvikling og 'invasion' af det pædagogiske felt og vi spurgte: hvad stiller vi op og hvordan kvalificerer vi vores sprog for, blik på og praksis for 'trivsel' i en skolekontekst?

Et par pointer fra træffet skal fremhæves:

Trivselsbegrebet har tendens til at være enten eller: enten trivsel eller mistrivsel. Men hvad med alt det indimellem? Det jævne og hverdagslige, det der hverken er i den ene eller anden ende af 'trivselsdualismen'; modstanden og det svære og besværlige som er en helt almindelig del af skolens liv og det at gå i skole. Skolen kan og skal ikke være et sted, hvor der er trivselsgaranti; verden er ikke problemfri. Tværtimod er det et grundvilkår, at verden er fyldt med problemer og udfordringer af forskellige slags og frem for at rydde alle problemer af vejen, har skolen en opgave i, at danne ramme om, pædagogisk, at eleverne møder og gør sig erfaringer med at 'være i det svære' (*Staying with the trouble* som biologen og filosofen Donna Haraway for-

Illustrationer fra Åsskriftet 2022

mulerer det). Ikke alene, men sammen i skolens store og mindre fællesskaber.

Og dette er en anden pointe: trivsel er blevet et individuelt anliggende og skal realiseres med udgangspunkt i den enkeltes behov. Det udfordrer sammenhænge og skolefællesskaber. Skolen kan jo netop ikke tage afsæt i alles individuelle behov; hverken hele tiden eller på samme tid. Det betyder også, at skolen ikke kan løse alle problemer, men den kan kvalificere hvilke problemer den har mulighed for at arbejde med og ændre på. Det har vi, særligt i en tid hvor skolen i store træk betragtes som en institution, der skal løse alverdens problemer, en opgave i at tydeliggøre.

Til inspiration diskuterede vi bl.a. følgende spørgsmål på træffet:

- Hvad er den 'gode elev' på vores skole? Hvordan bliver børn 'relevante' for skolens voksne?
- Hvilke modsætningsfyldte krav og forventninger skal børn håndtere som en del af deres skoleliv hos os?
- Hvilke krav og forventninger er skabt af os i den daglige praksis (f.eks. tilrettelæggelse af undervisning, pauser, tests, sociale forventninger til legegrupper osv.)
- Hvilke krav og forventninger er dybere indlejret i skolens organiseringer og grundlag og kan 'ikke så nemt' gøres på en anden måde?
- Hvilke pædagogiske muligheder åbner og lukker vores analyser af det ovenstående for?

Tak til alle deltagere til årets *Specialpædagogiske træf*; for jeres engagement og input.

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
20. december 2023

Analogisering/digitalisering af skolen

Debatten om skærme i skolen raser. Senest har Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, efter ønske fra Børne- og Undervisningsministeren, præsenteret en række anbefalinger om brug af skærme på gymnasier, erhvervsuddannelser og FGU. Anbefalingerne sigter mod at minimere risikoen for, at eleverne bliver distraheret af mobiltelefoner og andre skærme i undervisningen, og mod at skolerne har fokus på en god balance mellem digital og analog undervisning. Samme minister har i øvrigt også været ude og undskyldte til en generation af digitale forsøgskaniner, og han og andre var ikke sene til, i skarpe vendinger, at fremhæve det kritisable i Danmarks 'førsteplads' på PISA-listen over skærm-tid i skolens undervisning.

Til *Lederiet* 2023 stillede vi skarpt på netop denne problematik og spurgte: hvad er (digital) teknologi og hvordan kan vi forholde os til den på *lilleskolerne*? Vi havde to markante skikkelser på området til at styre 'slagets gang': Niels Jakob Pasgaard og Jesper Balslev, der begge arbejder med at skabe brudflader og nye perspektiver på samfund, teknologi og levet liv, uden at græde nostalgisk over de tabte gamle dage.

Et afsæt til *Lederiet* var, at der aktuelt er et pres på skolerne for at træffe beslutninger om grænser for og brugen af det digitale. På den ene side skal vi ikke blindt løbe med tidens tendenser, og på den anden side skal vi ikke romantisere fortiden. Vi må i stedet kvalificere vores pædagogiske afsæt og fundament og med afsæt heri spørge kritisk til 'det digitale' og dets plads på skolen. Det digitale rummer, såvel som det analoge, både muligheder og problemer og skal bruges med omtanke. Skolen rummer ideer, mennesker der rører ved hinanden, bruger deres hjerner og som møder modstand. Den er et sted hvor processer er og har lov til at være besværlige.

Der er, oplagt, ikke noget entydigt svar og hver skole må selv afklare, hvor de står i diskussionen om teknologiens potentialer og faldgruber – og hvordan de integrerer/involverer 'det digitale' i skolens rum og opgaveløsning. Skal man have et selvstændigt fag, teknologiforståelse fx, eller er det del af

Illustrationer fra *Årsskriftet* 2023

en dannelsesopgave, der gennemstrømmer alle skolens fag? Uanset, så er spørgsmålet, hvordan skolen kan understøtte eleverne i at blive myndige, kritiske, brugere af teknologi.

Andre centrale spørgsmål er:

- Hvad vil det sige at forstå digital teknologi? Handler det om at kunne anvende teknologien eller om at få øje på teknologiens betydning - og om myndigt at kunne vælge teknologien til og fra?
- Hvad er skolens rolle ift. elevernes udvikling af teknologiforståelse? Hvordan kan digital infrastruktur betragtes som vedligeholdende bestemte former for magt og privilegier?
- Hvad gør digitaliseringen ved den demokratiske samtale?

Vi fortsætter drøftelserne om dette tema på *Lilleskoletræffet* i forlængelse af vores Repræsentantskab, fredag den 19. og lørdag den 20. april 2024.

Tak til Århus Friskole og Hørsholm Lilleskole for fortrinligt værtskab.

LILLESKOLERNE

Lilleskolernes Sammenslutning
20. december 2023

HUSK

*Repræsentantskabsmøde og Lilleskoletræf 2024
Fredag den 19. og lørdag den 20. april
Hotel Strandparken, Holbæk*

Invitation og program først i det nye år.

*GLÆDELIG JUL
OG GOD NYTÅR*

*De bedste hilsner
Lilleskolernes Sammenslutning*